

KINNITATUD
Keskkonnaameti
29.07.2026
korraldusega nr 1-3/26/274

Sandla loodusala kaitsekorralduskava

KESKKONNAAMET

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Kaasrahanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete
erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Sisukord

1.	ALA ISELOOMUSTUS.....	5
1.1	Uuritus.....	6
1.1.1	Läbiviidud inventuurid ja uuringud.....	6
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	7
2.1	Elupaigatüübid	7
3.	MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED.....	9
4.	KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED.....	10
5.	TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	12
6.	KÜLASTUSKORRALDUS.....	14
	KASUTATUD ANDMEALLIKAD.....	15
	Lisa 1. Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine	16

Eessõna

Kaitsekorralduskava on koostatud vastavalt [määrusele](#) „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine”.

Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse vähemalt iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest).

Kava sisaldab ala üldiseloomustust, alal leiduvate loodusväärtuste kaitse-eesmärke, mõjutegureid, vajalikke kaitsemeetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi, tulemuslikkuse hindamist, ala ja selle väärtuste tutvustamist ning külastuskorraldust.

Kaitsekorralduskavale on lisatud eelmise perioodi kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise aruanne (lisa 1).

Kava koostamist koordineeris Kadri Paomees. Kavale oodati ettepanekuid 12. juunist 1. juulini 2026. Ettepanekuid ei tehtud. Ala väiksuse ja eramaal paiknemise tõttu kava avalikustamisel kaasamiskoosolekut ei toimunud.

Kava juures on tegevuste ja kaitse-eesmärkide kaardikihid, mis on tab formaadis.

Kaitsekorralduskava on valminud Šveitsi-Eesti koostööprogrammi (2022–2029) elurikkuse programmi raames, mille eesmärk on tõhustada looduskaitse valdkonda. Programmi rahastavad Šveits ja Eesti riik. Šveitsi Konföderatsioon ega programmi elluviimisega seotud asutused ei vastuta kaitsekorralduskavas esitatud informatsiooni õigsuse ega selle kasutamise eest.

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

Elupaigatüüp – elupaik, mis vastan loodusdirektiivi I lisas nimetatud tüübile.

FRV (*favourable reference value*) – soodne võrdlusväärtus. Nii levila kui ka pindala soodsa või ebasoodsa seisundi kindlakstegemiseks on vaja kehtestada neile parameetritele künnisväärtused. Neid künnisväärtusi nimetatakse soodsateks võrdlusväärtusteks

HA – hoiuala

Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine – kaitsekorralduse tõhususe analüüsimine vastavalt kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise metoodikale, mille eesmärk on hinnata, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja väärtuste seisundi paranemise

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

KeA – Keskkonnaamet

KKK – kaitsekorralduskava

KOV – kohalik omavalitsus

LKS – looduskaitseeadus

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

MaRu – Maa- ja Ruumiamet

Mõjutegur (*impact*) – ohutegur + survetegur

Ohutegur (*threat*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutada võiv tegur (mõju veel ei ole, aga võib tekkida)

Pärandniit – poollooduslik kooslus looduskaitseeaduse mõistes

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

SDF (*standard data form*) – Natura standardandmebaas ehk standardne andmevorm

Seisundi parandamine – arvestatava looduskaitse seisundiga (C) elupaikade seisundi parandamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmine jms)

Survetegur (*pressure*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutav positiivne või negatiivne tegur (näiteks intensiivne maakasutus, reostuskoormus, häiringud, karjatamine jms)

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks; looduslik areng)

Taasloomine – SKV-s potentsiaalsetest elupaigatüüpidest elupaigatüüpide loomine aastaks 2050 (pärandniitude puhul elupaigatüüpide juurde loomine, nt kultuurniidust elupaigatüübiks)

Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaigatüüpide taastamisega (näiteks pärandniidud, sood)

Tulemuslikkuse hindamine – kavaga ettenähtud tegevuste täitmise kontroll

1. ALAISELOOMUSTUS

Tabel 1. Ala iseloomustus

Ala nimi	Sandla loodusala (EE0040465), pindala 13,6 ha
Alal asuvad kaitstav ala	Sandla hoiuala (KLO2000329), pindala 13,6 ha
Asukoht ja piirid	Keskkonnaportaal , Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Kaitsekord	Vabariigi Valitsuse määrus „ Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas ” ja Looduskaitseseadus § 14, § 32 ja 33
Kaitseväärtuste paiknemine/maaomand/kõlvikuline jaotus¹	Keskkonnaportaal

Sandla loodusala asub Saaremaal ja selle kaitse-eesmärk on lood (alvarid – 6280*) ja puiskarjamaad (9070). Sandla hoiuala kaitse-eesmärk on lisaks ka kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*). Sandla loodusala iseloomustavad seega suuresti hooldatud pärandniidud ning oluline on hooldust jätkata. Loodusala paikneb tervenisti eramaal.

¹ Ava töölaud portaalis, vali vaade – Kaitstavad alad või Natura alad, selle alt rippmenüüst vali ala, mille kohta infot soovid. Ei kuvata I ja II kaitsekategooria liigi isendite leiukohti.

Riiklikku seiret alal ei korraldata.

1.1 Uuritus

1.1.1 Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Tabel 2. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Sandla loodusala elupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Pärandniidud	2013	Meeli Mesipuu	Lausaline inventuur

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Sandla loodusala kaitse-eesmärgidena on nimetatud kaks elupaigatüüpi, hoiuala kaitse-eesmärgidena kolm elupaigatüüpi. Lisaks on alal inventeeritud ka aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, mis pole ei loodusala ega ka hoiuala kaitse-eesmärgiks. Ühtegi liiki kaitse-eesmärgiks seatud ei ole ja kaitstavate liikide kohta puudub info ka registris.

2.1 Elupaigatüübid

Tabel 3. Elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus KE – kaitse-eeskirjas nimetatud liik (jah/ei) LoD – loodusdirektiivi lisa number LoA – loodusala kaitse- eesmärgiks nimetatud (jah/ei)	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse-eesmärk		Esinduslikkus ²	Üldine LK väärtus ³	Panus (%) ⁴	Märkused
	P (ha)	LK seisund ⁵	Andmekvaliteet	Sõnaline kirjeldus ⁶	P (ha)				
6210* Kuivad niidud lubjarikkal mullal KE – jah, LoD – I, LoA – ei	1,1	A	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	3,6	B	B	0,16- 0,10	Inventeeritud on tegelikkuses 6210, tegemist pole olulise orhideede kasvualaga Lisada loodusala eesmärgiks
	2,5	B		Parandada elupaigatüübi seisundit	1,3				
	1,3	C							

² Elupaigatüübi esinduslikkus (keskmistatud): A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne, X – teadmata. Andmed Tableaust. Täpsemalt: [metsaelupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [niiduelupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [järve-elupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [soo-elupaigatüüpide inventeerimise juhend](#)

³ Üldine looduskaitse väärtus (keskmistatud): A – väga kõrge, B – kõrge, C – keskmine, X – teadmata. Andmed Tableaust.

⁴ Panus üldpindlasse on 2019. a loodusdirektiivi [aruande](#) andmete põhjal. Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide pindalast.

⁵ Looduskaitse seisund (Conservation): A – väga hästi säilinud, B – hästi säilinud, C – keskmiselt säilinud või osaliselt rikutud, X – säilimise aste teadmata. Andmed Tableaust.

⁶ Kaitse-eesmärke seatakse LK seisundist lähtuvalt.

6280* Lood (alvarid) KE – jah, LoD – I, LoA - jah	5,5 0,1	A C	<i>Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang</i>	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit	5,5 0,1	A	A	0,06	Osa loodusid on inventeeritud kuivadeks niitudeks lubjarikkal mullal, sellest tulenevalt on väiksem pindala SDFist ja SDFi tuleb muuta
9070 Puiskarjamaad KE – jah, LoD – I, LoA - jah	2,1	C	<i>Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang</i>	Parandada elupaigatüübi seisundit	2,1	C	C	0,07	
6510 Aas- rebasesaba ja ürt- punanupuga niidud KE – ei, LoD – I, LoA - ei	1	A	<i>Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang</i>	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	1	C	B	0,03	Lisada loodusala eesmärgiks Lisada hoiuala eesmärgiks

3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED

Tabel 4. Mõjutegurid, meetmed ja tegevused

Väärtus	Mõjutegur	Kood	Olulisus ⁷	Paiknemine ⁸	Meede	Kood	Tegevuse tüüp	Märkused
<i>Pärandniidud (6210, 6280*, 6510, 9070)</i>	Hoolduse lakkamine	PA05	Tähtis	Sees	Niitmise ja karjatamise säilitamine	MA03	Pärandniitude hooldustöö	Suur osa alast on hoolduses, karjatamine.
	Alakarjatamine	PA08	Tähtis	Sees	Niitmise ja karjatamise taastamine	MA04	Pärandniitude taastamistöö	Osaliselt on kooslused kinni kasvanud ja pole toetuse all.

⁷ Olulisuse liigitus: tähtis, keskmise tähtsusega, vähetähtis

⁸ Paiknemine määrata: kas mõju on loodusala sisene, väline, mõlemad

4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Kavandatud kaitsekorralduslikke tegevuste tabelisse on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tegevused on planeeritud 12 aasta peale.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva surveteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 5. Kavandatud kaitsekorralduslikud tegevused

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud							
1	Elupaigatüüpide kordusinventuur perioodi lõpus	13,6	ha	Inventuur	KeA	I	2038
Hooldus, taastamine ja ohjamine							
2	Kuivad niidud lubjarikkal mullal taastamine	0,7	ha	Pärandniitude taastamistöö	KeA/MO	I	2028
3	Kuivad niidud lubjarikkal mullal hooldamine	4,2+0,7	ha	Pärandniitude hooldustöö	KeA/MO	I	Igal aastal
4	Loodude (alvarid) taastamine	0,1	ha	Pärandniitude taastamistöö	KeA/MO	I	2028
5	Loodude (alvarid) hooldamine	5,5+0,1	ha	Pärandniitude hooldustöö	KeA/MO	I	Igal aastal
6	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude taastamine	0,1	ha	Pärandniitude taastamistöö	KeA/MO	I	2028
7	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude hooldamine	0,9+0,1	ha	Pärandniitude hooldustöö	KeA/MO	I	Igal aastal

8	Puiskarjamaade taastamine	0,2	ha	Pärandniitude taastamistöö	KeA/MO	I	2028
9	Puiskarjamaade hooldamine	1,9+0,2	ha	Pärandniitude hooldustöö	KeA/MO	I	Igal aastal
Taristu, tehnika ja loomad							
10	Hoiuala tähistamine	2	tk	Kaitsealuse objekti tähistamine	RMK	III	2027
11	Hoiuala tähistate hooldamine	2	tk	Tähistate hooldamine	RMK	III	Igal aastal (vastavalt vajadusele)
Kavad, eeskirjad							
12	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine			Tegevuskava	KeA	I	1x 12 aasta jooksul
13	Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine			Tegevuskava	KeA	I	1x 12 aasta jooksul
14	Kaitse-eesmärkide muutmine			Kaitsekorra muutmine	KeA/KliM	I	2027

5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine (tabel 6) keskendub kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüsile, mida teostatakse 12-aastase intervalliga. Vajadusel, kui toimub kava uuendamine või muutmine enne regulaarset ülevaatamist, mille käigus uuendatakse tegevuste tabelit, tuleb läbi viia ka eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine.

Kaitse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt Euroopa Liidu rahastuse toel valminud Eesti jaoks kohandatud loodusobjektide kaitse tulemuslikkuse hindamise metoodikale ja selle eesmärk on hinnata laiemalt, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja kaitseväärtuste seisundi paranemise⁹. Vastav hindamine on tehtud eraldiseivalt ja esitatakse kaitsekorralduskavas lisana 1.

Tabel 6. Eelmise kaitsekorraldusperioodil planeeritud tegevuste elluviimise hindamine

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
Inventuurid, seired, uuringud		
Elupaigatüüpide inventuur	Tehtud	KKKs oli planeeritud 2015. a, aga tehti juba 2013. a.
Hooldus, taastamine ja ohjamine		
Loopealse (6280*) koosluste taastamine (1,3 ha)	Kõik või enamik ($\geq 90\%$) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Elupaigatüüpide inventuuri tulemusel muutusid elupaigatüübid ja nende pindalad, aga suurem osa alast on hoolduses, 1,1 ha on taastamata.
Loopealse (6280*) koosluste hooldamine (10,2 ha, lisandub 1,3 ha)	Kõik või enamik ($\geq 90\%$) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Elupaigatüüpide inventuuri tulemusel muutusid elupaigatüübid ja nende pindalad, aga suurem osa alast on hoolduses, 1,1 ha on taastamata.
Puiskarjamaa (9070) koosluste hooldamine (1,4 ha)	Kõik või enamik ($\geq 90\%$) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud	Elupaigatüüpide inventuuri tulemusel muutusid elupaigatüübid ja nende pindalad, aga suurem osa alast on hoolduses, 1,1 ha on taastamata.
Taristu, tehnika ja loomad		
Hoiuala tähistega paigaldamine (2 tk)	Tegemata	
Hoiuala tähistega hooldamine	Tegemata	
Kavad, eeskirjad		
KKK tulemuslikkuse vahehindamine	Ei ole asjakohane	Vahehindamist ei tehtud, aga see polnud ka vajalik.
KKK tulemuslikkuse lõpphindamine ja KKK uuendamine	Tehtud	Tulemuslikkuse hindamine on toodud lisas 1.

⁹ Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis. Kättesaadav: [Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis | Keskkonnamet](#)

Kaitse-eesmärkide muutmine	Tegemata	Hoiulade määrus on muutmata.
----------------------------	----------	------------------------------

6. KÜLASTUSKORRALDUS

Sandla loodusala külastamine on juhuslik ja seetõttu ei planeerita alale külastuskorralduslikku taristut, sh infotahvleid. Sandla loodusala (hoiuala) on tähistamata. Võimalikud tähiste asukohad on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Võimalikud tähiste asukohad

KASUTATUD ANDMEALLIKAD

Sandla hoiuala kaitsekorralduskava 2013–2022. Keskkonnaamet.

Eesti looduse infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur.

Keskkonnaamet. (2021). Pärandniitude tegevuskava.

Roosaluste, E. (2019). Puisniitude ja puiskarjamaade hoolduskava. Tartu.

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Sandla hoiuala

2026

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalise toetuse tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Sandla hoiuala
KKR kood	KLO2000329
Asukoht (maakonnad)	Saare
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2007
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite kogupindala	ei kohaldu
piiranguvööndite arv	ei kohaldu
piiranguvööndite kogupindala	ei kohaldu
IUCN kategooria(d)	VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Sandla loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	13,64
Maismaa pindala (ha)	13,64
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	13,63
Kaitsekorralduskava nimi	Sandla hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022, Pärandniitude tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2013-2022, 2021-2027
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	05.03.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	jääb Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmilale

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Sandla hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022 ja Pärandniitude tegevuskava
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	RT	hoiualade määrus ei nimeta Sandla HA kaitseväärtusena liike
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	KKK	kolmest tüübist oli 1999. ja 2002. a inventuuride käigus määratletud kaks, millede pindala hõlmas hoiualast 79%
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuritud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	KKK koostamise ajal (2012. a) oli pärandkoosluste inventuuriist möödas 10 või rohkem aastat
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	KKK ptk 1.5.3 on kirjast vajadus elupaigatüüpide uue inventuuri järgi, mis nähtigi ette (ptk 4.1.3) 2015. a
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Kõik tuvastatud andmelüngad on täidetud.	EELIS	lausaline koosluste inventuur 2013. a
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud pooltele või enamale (50% - <100%) kaitseväärtustest	KKK	KKK koostamise ajal puudus info kaitseväärtuse 6210 kohta ja seda seetõttu ei käsitletud
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud poolte või enama (50% - <100%) kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	KKK koostamise ajal puudus info kaitseväärtuse 6210 kohta ja seda seetõttu ei käsitletud
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; pärandniitude tegevuskava (NTK): sobimatu hooldusvõtte ja hoolduse ebapiisav kvaliteet; põllumajandus; ehitustegevus ja asustus; looduslikud protsessid	KKK; NTK; NTK; NTK; NTK	hoolduse katkemisel pärandkoosluse kinnikasvamine; pärandniitude tegevuskava (NTK): sobimatu hooldusvõtte ja hoolduse ebapiisav kvaliteet; pärandniitude kultuuristamine, metsastamine ja üles kündmine; ehitamine, arendustegevus ja kuivendamine; killustumine ja sidususe kadu
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid ei ole arvestatud või puudub vastav informatsioon	KKK	väliseid survetegureid ei ole käsitletud ega ka mainitud, et neid ei ole
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud pooltele või enamale (50% - <100%) kaitseväärtustest	RT, KKK, EELIS	KKK seab eesmärgid tüüpidele 6280* ja 9070; määrus nimetab kaitseväärtusena (kaitse-eesmärgina) veel tüüpi 6210*; EELIS-es on lisaks veel tüüp 6510
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovitatavat seisundit. Sihtväärtused on kas kvantifitseeritud või ajaliselt piiritletud. / Konkreetseid eesmärgid on pooltel või enamal (50% - <100%) kaitseväärtustest.	KKK	eesmärk on vähemalt 10 ha poollooduslike koosluste (tüübid 6280* ja 9070) säilimine; koosluste soovitud seisundit pole täpsemalt määratletud
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT	kaitseväärtuseks on vaid 3 elupaigatüüpi
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	MaRu, KKK	MaRu kaardid ei näita kultuuriväärtusi ja KKK ei maini samuti midagi sellist

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, KKK, EELIS	pärandkooslused vajavad hooldust (majandamist)
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	KKK	pärandkoosluste taastamine ja hooldamine
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei (teadaolevalt on vajadus tegevusteks väljaspool piire, kuid neid ei ole kavandatud)	RT, KKK, EELIS	hoiuala kagu- ja lõunaosas ulatuvad pärandkooslused hoiualast osaliselt väljaspoole
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel survetegureil on vastav meede.	KKK	PLK-de hooldamine ja taastamine
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	EELIS	kogu hoiuala kooslused on 2013. a inventeeritud; peaaegu kogu hoiuala on hoolduses; andmete ajakohastamiseks tuleks kooslusi uuesti inventeerida
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, KKK	valdav osa hoiualast (13,64 ha) on hoolduses (12,55 ha) ja KKK miinimumeesmärk (10 ha) on täidetud
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	uus koosluste inventuur	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on vähesel määral/üksikjuhtumitel kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	EELIS, KKK	juba varem hoolduses olnud aladel määratleti 2013. a elupaigatüübid
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid osad asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK, KIRKE, EELIS, MaRu	kaasamiskoosolek toimus 18.09.2012. a Pihlta vallamajas (protokoll puudub KKK lisade hulgas); KKK koostas OÜ Consultare töörühm; KIRKE-s info kaasamise kohta puudub; EELIS-e järgi on valdav osa hoiualast hoolduses ja KKK miinimumeesmärk täidetud, seega on olulisemad huvirühmad kaasatud, erandiks vist RMK, sest hoiuala on MaRu külastustaristu rakenduse järgi tähistamata
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid mõned asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK, KIRKE, EELIS, MaRu	maaomanikud ja -hooldajad ilmselt kaasati, sest hoiuala on jätkuvalt valdavalt hoolduses; RMK jäi vist kaasamata, sest hoiuala piir on jätkuvalt tähistamata
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei oska vastata	KKK, KIRKE	viiteid konfliktidele ei leidnud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	KKK, NTK, EELIS	KKK nägi taastamisi ette 1,3 ha; EELIS-e järgi on 1 ha jätkuvalt hooldusest väljas, sh NTK järgi u 0,7 ha kõrge taastamisväärtusega ala
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK, MaRu	märjad kooslused ei ole kaitseväärtuseks; KKK ei käsitleni märgalasid ega veekogusid; põhikaardi järgi on hoiuala lääneosa lõunaservas ja läänepiiril siiski kraav
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Kõik või enamik (≥90%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	EELIS, KKK	92% (12,55 ha) hoiualast on hoolduses
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK	määrus ühtegi liiki kaitseväärtusena ei nimeta ja KKK liigikaitsetöid ette ei näe

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	selliseid muid meetmeid pole KKK-s kavandatud
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	loodude taastamisest on 2/3 tegemata	KKK, EELIS	KKK nägi taastamisi ette 1,3 ha; EELIS-e järgi on 1 ha jätkuvalt hooldusest väljas, sh NTK järgi u 0,7 ha kõrge taastamisväärtusega ala
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	KKK, EELIS	ainus selline tegevus, elupaigatüüpide inventuur, oli kavandatud aastaks 2015, kuid viidi ellu juba 2013. a
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	EELIS, RT, KIRKE	aastaks 2017 kavandatud KKK vahehindamine, 2021 kavandatud kaitsekorra muutmine ja 2022 kavandatud uue KKK koostamine on kõik tegemata
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	KKK, MaRu	ainus selline tegevus, hoiuala piiri tähistamine 2 tähisega, oli kavandatud aastaks 2014, kuid on siiani ellu viimata
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärgi toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	pärandniitude taastamisi on suures ulatuses tehtud juba varem hoolduses olnud niitudel	KeA	pärandniitude osakonna (PNO) info
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	RT	liigid ei ole hoiuala kaitseväärtusena määruks ära nimetatud
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	EELIS, KKK, eksperdiarvamus	viimastel aastatel on hoolduses 12,55 ha; KKK koostamise ajal oli hoolduses 11,6 ha; eeldatavasti on pärandkoosluste seisund paranenud (ulatuslikult on tehtud ka taastamisi) või vähemalt mitte halvenenud (hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui ≥90% elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	maahooldajate olemasolu ja nende huvi pärandniitude hooldamisega jätkata	ekspertiirarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	ühegi elupaiga seisund ei ole halvenenud	EELIS, KeA PNO	92% hoiualast on hoolduses; u poole hoiuala ulatuses on tehtud koosluste taastamistööd
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on hea või paranenud	ELME	hea (7,89 palli 10-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on halb või vähenenud/halvenenud	ELME	vilets (15,72 palli 100-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Usaldusväärse ülevaade kaitsekorra toimivusest/rikkumistest puudub	OKAS	järelevalvet pole tehtud (selleks pole ka otsest vajadust, sest järelevalve toimub pärandniitude hooldamise ja selle kontrollimise käigus; hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	ekspertiirarvamus	Saare maakonna hoiualade määru muutmisele on alustatud juba 10 a tagasi (hindaja teadmine)
väljundid	tulemused	Kas määruks nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei, kuid kaitse-eeskirja/määru muutmise on juba töös	ekspertiirarvamus	Saare maakonna hoiualade määru muutmisele on alustatud juba 10 a tagasi (hindaja teadmine)
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda hoiuala laiendamist ida- ja lõunasuunas pärandniitude ulatuses ning hoiuala liitmist mõne lähedal asuva kaitstava alaga (Laidevahe LKA, Nässuma HA)	ekspertiirarvamus	hoiulaga piirnevad pärandniitude moodustavad hoiuala pärandniitudega terviku; pisiobjektide liitmine piirkonna teiste kaitstavate objektidega vähendab halduskoormust ja võimaldab piirkonna looduskaitsel terviklikumalt korraldada

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	87	51	58,6%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	12	8	66,7%
Survetegurid (planeerimine)	9	4	44,4%
Eesmärgid (planeerimine)	6	4	66,7%
Meetmed (planeerimine)	9	6	66,7%
Sisendid (rakendamine)	9	6	66,7%
Protsess (rakendamine)	6	2	33,3%
Meetmed (väljundid)	15	7	46,7%
Tulemused (väljundid)	18	11	61,1%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	36	22	61,1%
Rakendamine	15	8	53,3%
Väljundid	33	18	54,5%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eeimise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivset mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hoidamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisel võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hoidamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollikalkude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCN WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitse eesmärgid.
Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(Intensiivne) maaharimine, karjatamine, talmekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hõlgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade maaparandusüsteemid	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade külvendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asutusest, äri- ja tootmistevõrgust jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
miljäärtegevused ja muud inimsekkumised	miljäärarad, tarastamine, vandalisim
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
seegaalikest põhjustatud reostus	helted vette, helted pinnasesse, helted õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kostrate tegevus, haigused ja parasitid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihed, üleujutus jm
ilmamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	
Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate = U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown = XX